

**EUROPESE COMMISSIE
TEGEN RACISME EN INTOLERANTIE**

**VIERDE ALGEMENE BELEIDSAANBEVELING
VAN DE ECRI:**

**NATIONALE OVERZICHTEN
VAN DE ERVARINGEN MET EN DE PERCEPTIE
VAN DISCRIMINATIE EN RACISME VANUIT HET
GEZICHTSPUNT VAN POTENTIËLE SLACHTOFFERS**

Straatsburg, 6 maart 1998

Secretariat of ECRI
Directorate General of Human Rights and Legal Affairs
Council of Europe
F - 67075 STRASBOURG Cedex
Tel.: +33 (0) 3 88 41 29 64
Fax: +33 (0) 3 88 41 39 87
E-mail: combat.racism@coe.int

Bezoek onze website: www.coe.int/ecri

De Europese Commissie tegen racisme en onverdraagzaamheid:

Onder verwijzing naar de Verklaring van de staatshoofden en regeringsleiders van de lidstaten van de Raad van Europa, aangenomen tijdens hun topontmoeting in Wenen van 8-9 oktober 1993;

Eraan herinnerend dat het Actieplan inzake de bestrijding van racisme, vreemdelingenhaat, antisemitisme en onverdraagzaamheid, dat in deze Verklaring werd vastgelegd, het Comité van Ministers uitnodigde de Europese Commissie tegen racisme en onverdraagzaamheid in het leven te roepen met onder andere als opdracht algemene beleidsaanbevelingen te doen aan de lidstaten;

Eveneens herinnerend aan de Slotverklaring en het Actieplan die de staatshoofden en regeringsleiders van de lidstaten van de Raad van Europa hebben aangenomen tijdens hun tweede topontmoeting van 10-11 oktober 1997 in Straatsburg;

Benadrukkend dat deze Slotverklaring bevestigt dat de lidstaten van de Raad van Europa tot doel hebben een vrijere, tolerantere en rechtvaardigere Europese samenleving tot stand te brengen, en oproept tot een intensivering van de strijd tegen racisme, vreemdelingenhaat, antisemitisme en onverdraagzaamheid;

Eraan herinnerend dat de ECRI in zijn eerste algemene beleidsaanbeveling landen oproept waar en wanneer nodig, in overeenstemming met Europese wetgeving, verordeningen en aanbevelingen voor de bescherming van gegevens en de persoonlijke levenssfeer, gegevens te verzamelen die kunnen worden gebruikt om de situatie en ervaringen van met name groepen die gevaar lopen slachtoffer te worden van racisme, vreemdelingenhaat, antisemitisme en

onverdraagzaamheid, te beoordelen en te evalueren;

Benadrukkend dat statistische gegevens over racistisch en discriminerend handelen en over de situatie van minderheidsgroeperingen op alle gebieden van het bestaan essentieel zijn om problemen op te sporen en beleid te formuleren;

In de overtuiging dat dergelijke statistische gegevens moeten worden aangevuld met gegevens over attitudes, opvattingen en ervaringen;

Overwegende dienaangaande dat naast bevolkingsonderzoeken, een innovatieve en waardevolle bron van informatie wordt gevormd door gerichte onderzoeken die inzicht geven in de ervaringen en percepties van potentiële slachtoffers wat betreft racisme en discriminatie jegens hen;

Overwegende dat de resultaten van dergelijke onderzoeken op veel verschillende manieren kunnen worden gebruikt om problemen zichtbaar te maken en de situatie te verbeteren;

Overwegende daarenboven dat erkenning van de ervaringen en percepties van potentiële slachtoffers een belangrijk signaal is aan zowel de bevolking als geheel als aan de kwetsbare groepen zelf;

Verheugd over het feit dat dergelijke onderzoeken al in een aantal lidstaten zijn opgezet;

Erop wijzend dat het opzetten van dergelijke onderzoeken in heel Europa een gedetailleerder beeld zou opleveren van de situatie wat betreft racisme en discriminatie op zowel nationaal als Europees niveau:

Beveelt de regeringen van de lidstaten aan stappen te ondernemen teneinde ervoor te zorgen dat er nationale onderzoeken worden opgezet over ervaringen met en perceptie van racisme en discriminatie vanuit het gezichtspunt van potentiële slachtoffers, waarbij zij zich laten inspireren door de richtsnoeren in de Bijlage bij deze aanbeveling.

Bijlage bij de Vierde algemene beleidsaanbeveling van de ECRI

Richtsnoeren voor het opzetten van onderzoeken over de ervaringen met en de perceptie van racisme en discriminatie vanuit het gezichtspunt van potentiële slachtoffers

I. Algemene doelstellingen van de onderzoeken

1. Het doel van het soort onderzoek dat in deze aanbeveling wordt beschreven is een beeld te krijgen van de problemen op het gebied van racisme en onverdraagzaamheid vanuit het gezichtspunt van de werkelijke en potentiële slachtoffers. Deze innovatieve aanpak houdt in dat onder de leden van verschillende groepen die het risico lopen slachtoffer te worden van racistische gedragingen, vreemdelingenhaat, antisemitisme en onverdraagzaamheid onderzoeken worden gehouden met vragen die gericht zijn op het verkrijgen van informatie over hun ervaringen met racisme en discriminatie en de manier waarop zij in dit opzicht verschillende aspecten van de maatschappij waarin zij leven ervaren. De verzamelde gegevens hebben zodoende betrekking op de percepties en ervaringen van de leden van kwetsbare groepen. Dergelijke gegevens kunnen een aanvulling en verrijking vormen voor meer kwantitatieve gegevens over racistische incidenten en de mate van discriminatie op verschillende terreinen, en voor gegevens met betrekking tot meningen en attitudes die bij het grootste deel van de bevolking leven ten aanzien van minderheden en onderwerpen als racisme en onverdraagzaamheid.

II. Praktische organisatie van de onderzoeken

2. Het opzetten en uitvoeren van dergelijke onderzoeken kan het best worden toevertrouwd aan onderzoekers of instellingen met ervaring op het gebied van racisme en onverdraagzaamheid, waarbij het veldwerk wordt uitgevoerd door bureaus voor opinieonderzoek.
3. Welke minderheidsgroepen worden gekozen als “categorieën” in het onderzoek hangt af van de omstandigheden in een land; dit kunnen bijvoorbeeld immigrantengroepen, nationale minderheden en/of andere kwetsbare groepen zijn.
4. Bij de keuze van de groepen die als “categorieën” in het onderzoek worden opgenomen, kan ook rekening worden gehouden met factoren als de omvang van de doelpopulatie en de informatie die reeds beschikbaar is met betrekking tot de mate van discriminatie waarmee elke groep wordt geconfronteerd (bijvoorbeeld werkgelegenheidscijfers, informatie over geregistreerde klachten over discriminatie).
5. Het kan ook passend zijn controle- of contrastgroepen in het onderzoek op te nemen als vergelijkingsbasis: er kan bijvoorbeeld een minderheidsgroep in het onderzoek worden opgenomen die over het algemeen geen grote problemen lijkt te ondervinden wat betreft discriminatie en racisme.

6. Goede bevolkingsstatistieken, met informatie over variabelen als geboorteplaats, etnische herkomst, geloofsovertuiging, moedertaal, staatsburgerschap, enz. vergemakkelijken de organisatie van deze onderzoeken. Indien dit soort gegevens niet beschikbaar is, dienen er andere methoden te worden gevonden voor het vaststellen en bereiken van de relevante respondenten.
7. Er dient rekening mee te worden gehouden dat sommige groepen die mogelijk in het bijzonder risico lopen wat betreft racisme en discriminatie - bijvoorbeeld illegale immigranten - met dit soort onderzoeken zeer moeilijk te bereiken kunnen zijn.

III. Onderzoeksopzet

8. Naast vragen met betrekking tot de sociaal-economische achtergrond en andere feitelijkheden, kunnen de vragen in het onderzoek in de volgende ruime categorieën uiteenvallen:
  - vragen met betrekking tot concrete situaties, zoals contacten met verschillende overheidsinstanties (bijv. politie, gezondheidszorg, welzijnsinstellingen, onderwijsinstellingen) en met andere instellingen (bijv. banken, woningbemiddelingsbureaus) en organisaties (bijv. werkgevers, restaurants, uitgaansgelegenheden, winkels): er kan worden gevraagd hoe vaak in een bepaalde periode (bijv. het laatste jaar, of de laatste vijf jaar) de respondenten slachtoffer zijn geweest van oneerlijke behandeling vanwege het feit dat zij lid zijn van een minderheidsgroep, en welk soort oneerlijke behandeling zij hebben ondervonden.
  - vragen met betrekking tot de mate waarin men meent op voet van gelijkheid te kunnen deelnemen aan het maatschappelijk leven, in hoeverre men op de hoogte is van specifieke maatregelen om de situatie van minderheidsgroepen te verbeteren, en de mate waarin dergelijke mogelijkheden zijn benut (de vragen kunnen bijvoorbeeld gaan over zaken als de slagingskansen in het onderwijs en de beroepsopleiding en de kans op het vinden van werk).
  - vragen met betrekking tot percepties en attitudes: deze kunnen bijvoorbeeld, afhankelijk van de situatie, gaan over thema's als het vertrouwen in instellingen, attitudes ten aanzien van immigratie- of minderhedenbeleid, beoordeling van een land als racistisch of xenofob, problemen in verband met religie, attitudes ten aanzien van andere groepen, problemen met het maken van contact met mensen van de meerderheidsgroep van de bevolking, identificatie met het gastland en het land van herkomst, plannen om te blijven of terug te keren, waar iemand zich het meest "thuis" voelt, enz. Door dergelijke onderwerpen in het onderzoek op te nemen, kunnen interessante verbanden worden gevonden tussen de beleving van discriminatie en de verschillende attitudes en percepties.

9. Er dient op gewezen te worden dat dit soort vragen hoofdzakelijk gegevens oplevert over subjectieve beleving van discriminatie. Het is echter hoe dan ook buitengewoon moeilijk discriminerend handelen objectief en “in vivo” te onderzoeken zoals dit zich voordoet in diverse dagelijkse situaties. Verslagen over de subjectieve beleving van discriminatie zijn waardevol als indicator, vooral als ze worden beoordeeld tegen een achtergrond van andere soorten informatie, zoals werkloosheidscijfers, politieverslagen, geregistreerde klachten, enz.

IV. Follow-up van het onderzoek

10. Teneinde veranderingen in de patronen van discriminatie en racisme door de tijd te onderzoeken, of om andere groepen in het onderzoek te betrekken, kunnen na verloop van tijd vervolgonderzoeken worden uitgevoerd.
11. De resultaten van het onderzoek kunnen op uiteenlopende wijzen worden gebruikt, bijvoorbeeld om te achterhalen op welke gebieden hoognodig actie moet worden ondernomen, voor het uitstippelen en beoordelen van beleid waarin met de ervaringen en problemen van de betrokken groepen rekening wordt gehouden, om het publiek meer bewust te maken van en inzicht te geven in de problemen van discriminatie vanuit het gezichtspunt van de slachtoffers, en om personen die op bepaalde gebieden werkzaam zijn, bewust te maken van de manier waarop hun organisatie en hun handelen wordt ervaren door minderheidsgroepen (bijv. politie, werkgevers, dienstverleners, enz.).

